

Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry
Vernissakatu 6
01300 Vantaa

LAUSUNTO

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

ASIA

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi pelastuslain ja Pelastusopistosta annetun lain muuttamisesta (184/2022 vp.).

LAUSUNTO

Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry ("SPAL") antaa asiassa seuraavan asiantuntijalausunnon:

Voimassa olevan pelastuslain 27 §:n 4 momentissa säädetään:

"Tämän lain 32 §:n mukaisessa pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimusalokuntaa tai muuta pelastusalalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin hyvinvointialue niiden kanssa sopii."

Kyseinen momentti esitetään muutettavaksi muotoon:

"Hyvinvointialue voi tuottaa pelastustoimintaan kuuluvat palvelut itse tai hankkia ne sopimukseen perustuen sopimusalokunnalta tai muulta pelastusalalla toimivalta yhteisöltä, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä."

Nykyisestä lakitekstistä ollaan poistamassa termi "apuna". Termin poistamisen johdosta voitaneen tulkita, että sopimusalokuntien ja muiden yhteisöjen toimivalta pelastustoiminnassa tulisi kasvamaan.

Esitetyn lakikohdan mukaisesti sopimusalokunta tai muut pelastusalalla toimivat yhteisöt voisivat jatkossa tuottaa niin sovittaessa pelastustoimintaan kuuluvat palvelut, kunhan ne eivät sisältäisi *merkittävää julkisen vallan käyttöä*. Muilta osin em. yhteisöjen toimivaltuutta pelastustoimen tehtävien tuottamisessa ei enää rajoitettaisi. SPAL pitää kyseistä muutosta merkittävänä toimivallan luovutuksena viranomaisilta yksityisille toimijoille.

Perustuslain 124 §:n mukaan tehtäviä, jotka sisältävät merkittävää julkisen vallan käyttöä, voidaan antaa vain viranomaiselle. Merkittävän julkisen vallan käytön sisältöä ei ole avattu yksiselitteisesti perustuslaissa tai sen esitöissä. Perinteisesti (esimerkiksi HE 1/1998 s. 179)

on katsottu, että merkittävää julkisen vallan käyttöä on itsenäiseen harkintaan perustuva voimakeinojen käyttö tai muu merkittävä puuttuminen yksilön perusoikeuksiin.

Useat pelastustoimen tehtävät sisältävät tai saattavat sisältää merkittävää julkisen vallan käyttöä. Tästä syystä SPAL katsoo, että pykälässä tulisi avata yksiselitteisesti ja tyhjentävästi ne pelastustoimen tehtävät, jotka sisältävät merkittävää julkisen vallan käyttöä. Tällaisista pelastustoimen tehtävistä ei voitaisi sopia sopimuspalokuntien tai muiden pelastusalalla toimivien yhteisöjen kanssa.

Vähintään listaus tulisi tehdä asetustasoisesti tai viime kädessä lain esitöissä. Muussa tapauksessa pykälän sisältö on liian avoin perustuslailliselle tulkinnalle.

Edellisen lisäksi SPAL tuo yleisesti julki kantansa pelastuslain 58 §:n (erivapaudet) tarpeellisuuteen:

"Sisäministeriö voi erityisistä syistä antaa erivapauden tässä laissa säädettyistä kelpoisuusvaatimuksista pelastuslaitoksen virkaan tai tehtävään."

SPAL katsoo, että erivapauspykälä tulee poistaa pelastuslaista.

Pelastustoimen tehtäviin voidaan jo nykysäännösten mukaisesti palkata kelpoisuusehdot täyttämättömiä henkilöitä määräaikaisiin työsuhteisiin. Erivapaudelle ei ole erikseen tarvetta.

Vastaavat erivapausmääräykset ovat yhteiskunnassa harvinaisia. Erivapaus on selkeä poikkeus pääsäännöstä. Jos erivapaussäännös säilytetään, erivapauksien myöntäminen tulee olla täysin poikkeuksellista.

Pelastusopiston pääsykokeilla on tietty funktio. Niissä hakijoilta testataan fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet. Psyykkisiä testejä ovat esimerkiksi eri fobiatestit. Näitä ei tule testattua erivapauden saajilta, mistä saattaa aiheutua merkittävä turvallisuusriski.

Pelastusalalla selvitetään ja valmistellaan koulutusuudistusta. Koulutusuudistukseen ja sen tavoitteisiin peilaten erivapauksien säilyttäminen lainsäädännössä ei ole kannatettavaa.

Nyt toteutettavassa pelastuslain osauudistuksessa on esitetty muutoksenhakua koskeva pykälä 104 § muutettavaksi siten, että myös 58 §:ssä tarkoitetuista erivapauspäätöksistä voitaisiin tehdä oikaisuvaatimus. SPAL ei vastusta esitystä, mutta katsoo, että oikaisuvaatimus erivapauspäätöksestä tulisi säätää myös niille asianosaisille, joiden oikeuksiin erivapauspäätös saattaa vaikuttaa. Asianosaiset tulisi määritellä laissa tai ainakin sen perusteluissa. Kyseeseen tulisivat ainakin pelastuslaitos ja sen henkilöstö.

Pelastuslain jatkovalmistelu

SPAL pitää tärkeänä, että pelastuslain uudistamista jatketaan mahdollisimman pikaisesti. Uudistuksen tulee olla kokonaisuudistus.

Pelastusopistosta annettu laki

SPALilla ei ole lausuttavaa Pelastusopistosta annetun lain lakiesityksen osalta.

Vantaalla 1.2.2023

järjestön johtaja Kim Nikula
kim.nikula@spal.fi

edunvalvontajohtaja Pasi Jaakkola
pasi.jaakkola@spal.fi

Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry
Vernissakatu 6, 01300 Vantaa

toimisto@spal.fi
puh. (09) 867 8880